

Sygn. akt II Ca 289/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski (spr.)
Sędziowie	SSO Dariusz Mizera SSR del. Iwona Dembińska-Pęczek
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa P. Ż. i I. Ż.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Opocznie

z dnia 27 lutego 2014 roku, sygn. akt I C 457/13

oddala apelację i zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz każdego z powodów: P. Ż. i I. Ż. kwoty po 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 289/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem dnia 27 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Opocznie po rozpoznaniu sprawy z powództwa P. Ż. i I. Ż. przeciwko (...) S.A. w W. o zadośćuczynienie

1. zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda P. Ż. kwotę 20.000,00 (dwadzieścia tysięcy) zł z odsetkami ustawowymi od dnia 27 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego;

2. zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda I. Ż. kwotę 20.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 11 maja 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego;

3. nakazał ściągnąć od (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa - kasa Sądu Rejonowego w Opocznie kwotę 1.000;00 (tysiąc) zł tytułem brakującej opłaty sądowej, od uiszczenia której powód P. Ż. był zwolniony.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Opocznie z dnia 26.11.1998 r. sygn. akt II K 346/98 Sąd uznał winnym Z. P. za spowodowanie wypadku, w którym śmierć poniosła małaletnia M. Ż. (1).

Sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym (...) (bezsporne).

Decyzją z dnia 26.04.2013 r. pozwany odmówił powodowi wypłaty zadośćuczynienia (k. 66). Powodowie P. Ż. i I. Ż. byli braćmi zmarłej M. Ż. (1).

W dniu wypadku M. Ż. (1) miała 5 lat. Do wypadku doszło w obecności jej młodszego brata P. Ż. (około 4 lat). Ojciec dziewczynki, który w tym czasie pracował w polu, chcąc ratować córkę zabrał ją do swojego samochodu i zawiózł do ośrodka zdrowia. Obok umierającej dziewczynki siedział jej brat. W ośrodku zdrowia stwierdzono śmierć dziewczynki.

Powód P. Ż. bardzo dobrze zapamiętał okoliczności związane z tym zdarzeniem, bardzo je przeżył ponosząc trwały uszczerbek na zdrowiu w aspekcie psychicznym. Przez wiele lat budził się w nocy z lękiem, krzykiem i płaczem.

Powód był bardzo związany uczuciowo z siostrą, która była niewiele starsza od niego, ale opiekowała się nim, uczyła go, bawiła się z nim.

Powód, mimo upływu tylu lat od śmierci siostry, nie potrafi o niej mówić bez wzruszenia.

Natomiast powód I. Ż. w dacie śmierci siostry był już dorosły. Dla niego była to długo oczekiwana ukochana siostrzyczka, z którą był związany bardzo emocjonalnie. Zginęła w tygodniu, w którym zawierał związek małżeński. Ceremonię ograniczono do niezbędnego minimum (ślub i obiad), powód nie mógł przeżywać radości jaka zwykle wiąże się z tym wydarzeniem.

Przez okres ponad roku powód zamknął się w sobie, był smutny, unikał towarzystwa, nie chciał z nikim rozmawiać o tym co się stało.

W następstwie wypadku u powoda P. Ż. doszło do gwałtownego, długotrwałego, ponad sześciomiesięcznego pogorszenia stanu psychicznego, znacznych cierpień psychicznych pod postacią zaburzeń psychologicznych z symptomami zespołu stresu pourazowego.

W zakresie życia rodzinnego i osobistego u powoda wystąpiły znaczące negatywne następstwa pod postacią cierpienia wynikającego z zerwania silnej, pozytywnej więzi rodzinnej, która łączyła go ze zmarłą siostrą M. Ż. (1).

U I. Ż. w następstwie śmierci siostry doszło do gwałtownego, długotrwałego pogorszenia stanu psychicznego, znacznych cierpień psychicznych pod postacią reakcji żałoby.

W zakresie życia rodzinnego i osobistego u powoda wystąpiły znaczące negatywne następstwa pod postacią cierpienia psychicznego wynikającego z zerwania silnej, pozytywnej więzi rodzinnej, która łączyła go ze zmarłą siostrą.

Sąd Rejonowy zważył, iż odpowiedzialność pozwanego (...) wynika z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.03.2003 r. o obowiązkowych ubezpieczeniach, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 822 § 1 i 2 k.c.

Pozwany nie kwestionuje odpowiedzialności ubezpieczyciela wynikającej z tych przepisów, kwestionuje natomiast, iż zakres tej odpowiedzialności obejmuje również odpowiedzialność z tytułu zadośćuczynienia w postaci art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c.

Zdaniem pozwanego art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21.03.2013 r. o obowiązkowych ubezpieczeniach... zawiera zamknięty katalog dóbr chronionych podlegających kompensacie, a przepis art. 23 k.c. jest przepisem szczególnym, który nie ma zastosowania.

Sąd nie podziela argumentacji pozwanego.

W ocenie Sądu roszczenie powodów jest uzasadnione, ponieważ znajduje podstawę w art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Stanowisko takie jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 22.10.2010 r. sygn. akt III CZP 76/10 (LEX nr 604152) Sąd Najwyższy przyjął, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3.08.2008 r. Stanowisko to zostało podtrzymane w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10.11.2010 r. II CSK 248/10 (LEX nr 785681) oraz z dnia 11.05.2011 r. I CSK 621/10 (LEX nr 848128). W uzasadnieniu orzeczenia z dnia 11.05.2011 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że przeciwnego argumentu nie może stanowić sam fakt wprowadzenia przez ustawodawcę, od dnia 3.08.2008 r. uprawnienia sądu do zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej za doznaną krzywdę. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło bowiem jedynie do zmiany w sposobie realizacji tego roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania.

Zagadnieniem tym Sąd Najwyższy zajął się także w uchwale z dnia 13.07.2011 r. w sprawie III CZP 32/2011 (Biuletyn Sądu Najwyższego 2011/7, LexPolonica nr 2576959).

Stanowiska wyrażone w powołanych wyżej orzeczeniach Sądu Najwyższego Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela. Niewątpliwie spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Należy wskazać, że art. 23 k.c. zawiera katalog dóbr osobistych człowieka, które zostają pod ochroną prawną. Jest to jednak bez wątpienia katalog otwarty. Ustawodawca bowiem wymieniając w treści w/w artykułu dobra osobiste, które poddaje ochronie prawnej robi to używając zwrotu „w szczególności”.

Tym samym katalog dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej jest zmienny i kształtuje je (zwiększa) judykatura. W judykaturze przyjmuje się powszechnie, iż do katalogu dóbr osobistych, które podlegają ochronie prawnej na gruncie prawa cywilnego należą między innymi: tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej, a także więzi rodzinne. Ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 objęte są bowiem wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę.

Podobne stanowisko zostało wprost wskazane w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22.10.2010 r. sygn. akt III CZP 76/10, gdzie Sąd Najwyższy podkreśla, iż „trudno byłoby znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do tego katalogu także więzi rodzinnych. Więzy te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r. i o.). Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej to - a fortiori - może nim być także więź między osobami żyjącymi. Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź między członkami rodziny pozostaje pod ochroną prawną przewidzianą w treści art. 23 i 24 k. c.”.

Niewątpliwie w niniejszej sprawie na skutek śmierci osoby najbliższej spowodowanej zawinionym działaniem sprawcy wypadku doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego powodów w postaci silnej więzi rodzinnej łączącej braci ze zmarłą siostrą.

W przedmiotowej sprawie należy podkreślić szczególnie tragiczne okoliczności wypadku. Pięcioletnia siostra powoda P. Ż. została potrącona przez samochód w jego obecności, a umierała leżąc na tylnym siedzeniu samochodu obok

powoda, gdy ojciec wioził dziewczynkę do ośrodka zdrowia. Dla dziecka w wieku 4 lat (tyle lat miał wówczas powód) musiało to być wyjątkowo traumatyczne przeżycie. O tym, że tak było świadczy choćby fakt, iż mimo upływu kilkunastu lat od wypadku i mimo, iż powód w tym czasie był małym dzieckiem dokładnie pamięta przebieg całego zdarzenia.

Podkreślił to również w swojej opinii biegły psycholog stwierdzając, że „niespodziewana śmierć bliskiej osoby w tragicznym wypadku, na oczach dziecka zawsze prowadzi do wstrząsu psychicznego (i dlatego dziecko nieświadomie dobrze zapamiętało wygląd siostry po śmierci, jej stan w drodze do ośrodka zdrowia). Dzieci w tym wieku potrafią lokalizować wspomnienia w czasie, dość dobrze je zapamiętują i potrafią przechowywać je w pamięci przez długie miesiące a nawet lata, co tłumaczy to, iż powód pamięta na przykład okres, kiedy razem zamieszkiwali, spędzany z siostrą czas, a tu sposób szczególnie trwały zapamiętał okoliczności jej śmierci (doszło do aktywacji odpowiedzialnego za zapamiętywanie emocji układu limbicznego). Dotyczy to przeżyć przykrych oraz przyjemnych w jednakowym stopniu i stanowi czynnik kształtowania się postaw uczuciowych w późniejszym okresie. Wiele ujawnionych później urazów emocjonalnych ma swoje źródła właśnie w tym okresie, jeśli dochodzi w nim do zdarzeń silnie zagrażających”.

Oceniając wpływ tego tragicznego wypadku na życie powoda P. Ż. biegły psycholog podkreślił ponadto, że u powoda doszło do gwałtownego długotrwałego pogorszenia stanu psychicznego z symptomami stresu pourazowego pod postacią zaburzeń lękowych skutkującego uszczerbek na zdrowiu w aspekcie psychologicznym.

Również z zeznań świadka M. Ż. (2) - matki powodów - wynika, jak tragicznym przeżyciem dla małego wówczas P. Ż. była śmierć siostry. Z zeznań tych wynika, że rodzeństwo, które było wówczas w zbliżonym wieku spędzało ze sobą każdą chwilę bawiąc i ucząc się. Stąd między innymi ich bardzo silny związek uczuciowy. Z zeznań matki powoda wynika, że powód bardzo często budził się w nocy z krzykiem i płaczem tak intensywnym, że miała problemy z uspokojeniem go. Trwało to wiele lat. Tak nagłe i tragiczne przerwanie tej więzi nie mogło pozostać bez wpływu dla psychiki dziecka na początku rozwoju jego drogi życiowej. W obliczu tak dotkliwej straty i tak tragicznych przeżyć powoda żądanie przez niego zadośćuczynienia w kwocie 20.000 zł z całą pewnością nie można uznać za wygórowane.

Dlatego Sąd uznając to roszczenie powoda za uzasadnione zarówno co do zasady jak i co do wysokości uwzględnił je w całości.

Również dla powoda I. Ż. było to wyjątkowo traumatyczne przeżycie, które dodatkowo zostało spotęgowane okolicznościami, w jakich doszło do zdarzenia.

Wypadek i śmierć siostry miały bowiem miejsce na cztery dni przed ślubem powoda. Śmierć siostry pozbawiła powoda całej radości i wszystkich innych pozytywnych przeżyć jakie wiążą się w życiu człowieka z zawarciem związku małżeńskiego. Ten ból był spotęgowany również tym, że powód był bardzo związany ze swoją o wiele lat młodszą siostrą. Do czasu urodzenia siostry był jedynakiem. Bardzo cieszył się kiedy się urodziła, jak sam to określił była to wielka radość. Po śmierci siostry powód zamknął się w sobie, był przygnębiony, często chodził na cmentarz i dopiero narodziny córki przywróciły mu radość życia, którą utracił, gdy stracił siostrę.

Biegły psycholog w swojej opinii potwierdził, że u powoda doszło do gwałtownego i długotrwałego pogorszenia stanu psychicznego i znacznych cierpień psychicznych wynikających z zerwania silnej pozytywnej więzi rodzinnej jaka łączyła go ze zmarłą siostrą.

Również matka powoda w swoich zeznaniach podkreśliła, że syn I. bardzo przeżył śmierć siostry, zamknął się w sobie i nie chciał rozmawiać na ten temat.

Mając na uwadze wskazane powyżej okoliczności również w przypadku powoda I. Ż. Sąd uznał, że żądane zadośćuczynienie nie jest wygórowane, bo wobec takiej tragedii i okoliczności w jakich do niej doszło trudno wręcz mówić o adekwatności żądania.

To, że od zdarzenia upłynęło wiele lat, co podnosi strona pozwana, nie może mieć znaczenia przy określaniu wysokości zadośćuczynienia.

Zasadzając to zadośćuczynienie Sąd bierze pod uwagę to co powodowie przeżyli, ile wycierpieli wtedy, gdy do tragicznego zdarzenia doszło, a nie w jakim stanie psychicznym są obecnie. Choć trzeba podkreślić, że nawet obecnie mówienie o tym było dla powodów trudne, robili to ze łzami w oczach i widać było, że nadal śmierć siostry budzi w nich wielki smutek.

Mając na uwadze wszystkie wskazane powyżej okoliczności Sąd orzekł jak w wyroku na mocy wskazanych powyżej przepisów, a o kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik pozwanego zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1/ naruszenie prawa materialnego art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż powódka udowodniła fakty, z których czerpie dla siebie skutki prawne, w sytuacji, gdy nie został w tym zakresie przeprowadzony jakikolwiek dowód - oprócz samych twierdzeń powódki.

2/naruszenie prawa materialnego- art. 23 k. .c poprzez przyjęcie, iż ochrona dóbr osobistych tam wymienionych obejmuje ,świadczenia związane z zgonem innej osoby.

3/ naruszenie prawa materialnego art. 446 § 4 k.c. poprzez pominięcie, że zapis ten ma charakter *lex specialis* w niniejszej sprawie i w oparciu o ten zapis, od daty jego obowiązywania mogą być zasadzone świadczenia związane z śmiercią osoby najbliższej.

4/ naruszenie prawa materialnego art. 448 k.c. - poprzez przyjęcie, iż ma on zastosowanie w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy funkcjonuje przepis szczególny w oparciu, o który możliwe jest zasadzenie świadczenia, jak również, iż zasadzone kwoty w danej sytuacji są rażąco zawyżone. 5 / zarzut naruszenia prawa materialnego art. 16 ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r „ o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, tj. Dz. U 2013 poz. 392 - poprzez zignorowanie zachowania powódki która była zobowiązana do niezwłocznego powiadomienia pozwanego o zaistniałym wypadku 61 zarzut naruszenia prawa materialnego art. Art. 17 ustawy z dnia 22 maja 2003r „ o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, tj. Dz. U 2013 poz. 392- upoważniającym do ograniczenia świadczenia z uwagi na brak powiadomienia zakładu ubezpieczeń o zaistniałym wypadku

5/ naruszenie prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez brak rozważenia zachowania strony powodowej, która wbrew nakazowi zgłosiła zaistnienie szkody z wieloletnią zwłoką i wyciągnięcie z tym związanych korzystnych dla niej ocen.

6/ Art. 98 § 1 k.p.c. - w zw. § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu - poprzez zasadzenie na rzecz pełnomocnika I. Ż.kwoty wyższej niż stawka minimalna 3417zł - w sytuacji gdy nie występował on ani razu przed Sądem / miał substytuta/, a powództwo było w znacznej mierze oparte na zasadzie „kopiuj - wklej" z powództwem P. Ż..

Biorąc pod uwagę powyższe zarzuty apelujący wnosił o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa, bądź obniżenie kwoty zasadzonego świadczenia;
2. zasadzenie kosztów postępowania przed Sadem I instancji i postępowania odwoławczego według . norm przepisanych

ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi I instancji z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sadem II instancji, jako kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnoszą o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II Instancję wg norm przypisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest uzasadniona.

Jej treść wskazuje, że zwalczana jest zasada odpowiedzialności pozwanego.

Autor apelacji, w skazując na obrazę prawa materialnego w szczególności art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. konsekwentnie podnosił, iż do zdarzenia doszło w 1998 roku tj. w okresie kiedy obowiązywał art. 446 k.c. w poprzednim brzmieniu tj. sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 roku (Dz. U. Nr 116, poz. 731, zmieniającej k.c. z dniem 3 sierpnia 2008 roku).

Zapatrywanie skarżącego, iż w powyższym okresie podstaw do dochodzenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią osoby bliskiej nie można upatrywać w art. 448 k.c. Stanowisko to jest błędne i nie znajduje akceptacji.

Stanowisko Sądu Rejonowego w tej mierze jest prawidłowe i zostało w sposób wyczerpujący oraz rzetelny uzasadnione (art. 328 § 2 k.p.c.). Sąd I instancji przytoczył w motywach pisemnych zaskarżonego wyroku bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, który w zbliżonych stanach faktycznych wyraził pogląd, iż możliwym jest oparcie żądania na treści art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c.

Powyższe zapatrywanie jest aprobowane przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie.

Stanowisko to koresponduje jednocześnie z praktyką orzecniczą sądów okręgu piotrkowskiego.

Do innych wniosków nie prowadzą odmienne rozstrzygnięcia pojawiające się niekiedy w praktyce niektórych sądów powszechnych.

Zarzut obrazę art. 233 § 1 k.p.c. jest niezrozumiały. Roszczenie zostało zgłoszone przed upływem terminu przedawnienia.

Całkowicie nietrafnym jest zarzut naruszenia prawa materialnego tj. art. 16 ust. 2 pkt. 2 oraz art. 17 ustawy z dnia 22 maja 2008 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 392 z późn. zm.). Podnieść należy, iż w/w akt prawny nie obowiązywał w dacie wypadku.

Nie ma racji skarżący, iż zaskarżony wyrok został wydany z obrazą art. 6 k.c. Fakt zaistnienia wypadku oraz jego skutki są bezsporne. Sprawca zdarzenia został skazany w postępowaniu karnym (por. wyrok Sądu Rejonowego w Opocznie z dnia 26 listopada 1998 roku, k. 62).

Niekwestyjnym jest również, że sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym zakładzie.

Pozostałe dowody w postaci zeznań świadka M. Ź. (k. 78), przesłuchania powodów (k. 98, k. 56, k. 98, k. 57) oraz opinii biegłego psychologa (k. 87-88 i k. 89-90) wykazały fakt krzywdy w związku ze śmiercią osoby bliskiej oraz jej zakres i zamiar. Wysokość zadośćuczynienia nie jest wygórowana, co uzasadniałoby ingerencję Sądu Odwoławczego.

Z tych więc przyczyn i na podstawie art. 385 k.p.c. wniesioną apelację należało oddalić, rozstrzygając o kosztach procesu za II instancję na podstawie art. 98 k.p.c., stosując zasadę w nim wyrażoną- odpowiedzialności za wynik sprawy.

Na oryginale właściwe podpisy